

TASAVALLAN PRESIDENTIN ASETUS ERÄIDEN KASVINTERVEYTTÄ KOSKEVIEN HALLINTOTEHTÄVIEN HOITAMISESTA AHVENANMAALLA

1 Sopimusasetusjärjestelmä

Valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisestä toimivallanjaosta säädetään Ahvenanmaan itsehallintolaisissa (1144/1991), jäljempänä *itsehallintolaki*. Itsehallintolain lähtökohtana on periaate, jonka mukaan toimivalta hallintoasioissa seuraa lainsäädäntövaltaa. Vastuu kustannuksista seuraa hallintovastuuta, jollei toisin säädetä.

Itsehallintolain 32 §:ssä säädetään järjestelmästä, jonka mukaan valtakunnan hallinnolle kuuluvia tehtäviä voidaan siirtää määräajaksi tai toistaiseksi maakunnan viranomaiselle. Vastaavasti voidaan maakunnan hallinnolle kuuluvia tehtäviä siirtää valtakunnan viranomaiselle. Siirtäminen tapahtuu asetuksella ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen suostumuksella. Sopimusasetus on yksipuolisesti irtisanottavissa.

Itsehallintolain 32 §:n 3 momentin mukaan tasavallan presidentti antaa sopimusasetukset. Asetusehdotuksesta on aina pyydettävä Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunto.

2 Lainsäädäntövalta

Itsehallintolain 18 §:n 15 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta koskien maa- ja metsätaloutta, mihin säännökset kasvinterveydestä liittyvät. Itsehallintolain 27 §:n 12 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta koskien ulkomaankauppaa sekä itsehallintolain 27 §:n 33 kohdan mukaan koskien kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämistä. Vaikka asia kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan, on maakunnalla 30 §:n 8 kohdan mukaan hallinnollinen toimivalta kysymyksissä, jotka koskevat kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämistä.

3 Nykytila ja asetuksen tarve

Kasvintuhoojat voivat aiheuttaa suurta vahinkoa viljely- tai luonnonkasveille, tai niistä peräisin oleville tuotteille. Kasvinterveyssäännösten tarkoituksena on kasvintuhoojien maahantulon ja leviämisen estäminen ja kasvinterveyden hyvän tilan ylläpitäminen.

Maakunnan lainsäädäntö koskien kasvinterveyttä on ns. blankettilainsäädäntöä, jonka mukaan valtakunnan lainsäädäntöä on sovellettu tietyin poikkeuksin.

Voimassa olevan sopimusasetuksen nojalla Ruokavirasto ylläpitää tiedostoa biologiseen torjuntaan ja pölytykseen käytettävistä makroeliöistä sekä niiden käyttökohteista, sekä myöntää luvat niiden markkinointiin, käyttöön ja maahantuontiin. Ruokavirasto voi myös peruuttaa makroeliön luvan tai kieltää markkinoinnin, käytön ja maahantuonnin, jos se muodostaa uhan kasvien terveydelle. (*Makroeliöillä* tarkoitetaan selkärangattomia eläimiä, joita käytetään biologisessa torjunnassa tai pölytyksessä.)

Euroopan unionin kasvinsuojeludirektiivi on korvattu Euroopan unionin kasvinterveysasetuksella (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus kasvintuhoojien vastaisista suojatoimenpiteistä (EU) 2016/2031). Virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi säädetään unionin virallista valvontaa kokevassa asetuksessa (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625). Unionin asetukset ovat sellaisinaan suoraan sovellettavissa jäsenvaltioissa. Toimiakseen tehokkaasti on niitä täydennettävä kansallisin säädöksin.

Kasvinterveysasetuksen ja valvonta-asetuksen nojalla on annettu joukko tarkempia säännöksiä sisältäviä delegoituja asetuksia ja täytäntöönpanoasetuksia. Ne koskevat esimerkiksi informaatiojärjestelmiä, kasvintuhoojaluetteloja, rajatarkastusasemia ja valvontapisteitä, tuonnin valvonnan menettelyjä sekä tarkastusfrekvenssejä.

Laki kasvinterveyden suojelemisesta (702/2003) korvattiin 14 joulukuuta 2019 kasvinterveyslaila (1110/2019), joka on yhteensopiva Euroopan unionin yllä mainittujen säädösten kanssa.

4 Asetusehdotuksen pääasiallinen sisältö

Sopimusasetuksen 1 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että Ruokavirastolle siirrettäisiin eräitä hallintotehtäviä, jotka kasvinterveyslain soveltamisesta annetun maakuntalain (Ålands författningssamling-niminen lainsäädäntökokoelma 2021:26) 2 §:n nojalla kuuluisivat maakunnan hallitukselle tai muulle maakuntalaisa määrätylle viranomaiselle.

Esitys tähtää siihen, että Ruokavirastolla olisi edelleen ne Ahvenanmaan maakunnan hallintotehtävät, jotka Ruokavirastolla on voimassa olevien säännösten mukaan.

Ruokaviraston tulisi sopimusasetuksen nojalla jatkossakin myös Ahvenanmaan osalta pitää tiedostoa biologiseen torjuntaan ja pölytykseen käytettävistä makroeliöistä ja niiden käyttökohteista, myöntää luvat niiden käyttöön sekä peruuttaa lupa tai kieltää makroeliön markkinointi, käyttö ja maahantuonti, mikäli se uhkaa kasvien terveyttä. Ruokavirasto jatkaisi, kuten tähänkin asti ja toistaiseksi, Ahvenanmaan maakunnan puolesta niiden hallintotehtävien hoitoa, joista säädetään valtakunnan kasvinterveyslain

- 8 §:ssä koskien makroeliöiden markkinoinnin, käytön ja maahantuonnin edellytyksiä,

- 9 §:ssä koskien makroeliöiden markkinoinnin, käytön tai maahantuonnin keskeyttämistä ja luvan peruuttamista,
- 18 §:ssä koskien viranomaisnäytteiden tutkimista ja virallisia laboratorioita sekä
- 27 §:ssä koskien makroeliöitä koskevia määräyksiä ja kieltoja.

5 Ehdotuksen valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu oikeusministeriössä Ahvenanmaan maakunnan hallituksen laatiman luonnoksen pohjalta, yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön sekä Ruokaviraston kanssa.

Sopimusasetuksesta on pyydetty lausunnot maa- ja metsätalousministeriöltä ja Ruokavirastolta. Ahvenanmaan maakunnan hallitus on 8 päivänä huhtikuuta 2021 antanut suostumuksensa ehdotetun asetuksen antamiselle. Ahvenanmaan valtuuskunta ei lausunnossaan nähnyt esteitä asetuksen voimaantulolle.

Oikeusministeriön laintarkastusyksikkö on tarkastanut asetusehdotuksen.

6 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksesta ei aiheudu valtiolle uusia kustannuksia.

Sopimusasetuksen nojalla ne hallintotehtävät, jotka muutoin kuuluisivat maakunnan viranomaisille, hoidetaan edelleen Ruokaviraston toimesta. Sopimusasetuksen merkitys Ruokaviraston työmäärälle on arvioitu hyvin vähäiseksi siltä osin, kuin se koskee Ahvenanmaan maakuntaa. Ehdotuksen ei siten katsota aiheuttavan kasvavaa työmäärää tai kustannuksia Ruokavirastolle.

7 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2021. Samalla kumotaan nykyinen asetus eräiden kasvinterveyden suojelemista koskevien hallintotehtävien hoitamisesta Ahvenanmaalla (747/2013).